

פסיכולוגיה

הוראות

- א. משך הבחינה: שעתיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון	-	(ארבעה סעיפים $\times 12\frac{1}{2}$)	-	50 נקודות
פרק שני	-	(חמש שאלות $\times 10$)	-	50 נקודות
סך הכול	-		-	100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: יש לענות בתמצות ובבהירות ולהשתמש במושגים שנלמדו.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (50 נקודות)

ענו על ארבעה סעיפים מן השאלות 1-4 (לכל סעיף – $12\frac{1}{2}$ נקודות).

1. יערה, תלמידת כיתה י"ב, כתבה עבודת גמר. במהלך ההכנה לכתיבת העבודה היא סיכמה מאמרים מדעיים וחשבה שהיא תזכור היטב מי כתב כל מאמר. אולם לקראת מועד ההגשה לא הצליחה יערה להיזכר מהיכן לקוח המידע שסיכמה. היא נלחצה, אך נרגעה לאחר שיצאה לריצה והבינה שהיא יכולה ללמוד מזה לקח לעתיד, ובפעם הבאה שתכתוב עבודה היא תקפיד לרשום את המקורות בזמן.
 - א. ציינו שלושה שלבים בתהליך הזיכרון.
 - הציגו שניים מהם והדגימו אותם מן הפתיח.
 - ב. ציינו שתי דרכים להתמודדות עם לחץ.
 - הציגו את דרך ההתמודדות עם לחץ שבאה לידי ביטוי בפתיח.
2. במסגרת ניסוי בתערוכה, הוצג ציור שצייר ילד בן 8 ובו מצוירים עיגולים רבים בשלל צבעים. בין מבקרי התערוכה היו שני זוגות של משתפי פעולה עם הניסוי. הם עמדו ליד הציור, התפעלו ממנו בקול רם והתייחסו אליו כאל יצירת אומנות ייחודית. מבקרים אחרים ששמעו תגובות אלה למראה העיגולים המצוירים בתמונה, החלו להתפעל אף הם מן הציור.
 - א. הסבירו מהי קונפורמיות.
 - כיצד באמצעותה אפשר להסביר את המתואר בפתיח?
 - ב. באיזה שלב נמצא הילד בן ה-8 המוזכר בפתיח לפי התאוריה של אריקסון?
 - כיצד התגובות של מבקרי התערוכה יכולות להשפיע על פתרון הקונפליקט המאפיין את השלב שבו נמצא הילד?
3. במהלך נסיעה ברכבת, אחד הנוסעים החל לצעוק ולקלל אישה מבוגרת שישבה לידו. בקרון נכחו עשרות נוסעים נוספים, שחלקם צפו באירוע וחלקם התרכזו בטלפונים הניידים שלהם. במשך דקות ארוכות איש מן הנוסעים לא התערב באירוע עד שלבסוף פנתה נוסעת אחת לפקח הרכבת וביקשה ממנו שיתערב.
 - א. הסבירו את התופעה "אפקט העומד מן הצד", והדגימו אותה מן הפתיח.
 - הסבירו את ההתרחשויות המתוארות בפתיח באמצעות אחת מן הסיבות המיוחסות לתופעה זו.
 - ב. האישה המותקפת הייתה נסערת מאוד וחוותה לחץ רב.
 - הדגימו שתי תגובות אפשריות של האישה מתחומים שונים של תגובות ללחץ.
 - ציינו את התחומים של שתי התגובות שהבאתם.
4. במדינת ישראל יש קונפליקטים בין קבוצות שונות בחברה, כגון בין חילונים לחרדים, בין עולים חדשים לוותיקים.
 - א. הסבירו באמצעות תאוריית הקונפליקט הריאליסטי את היווצרות הקונפליקטים.
 - הדגימו קונפליקט אחד מן הדוגמאות המוזכרות בפתיח באמצעות תאוריית הקונפליקט הריאליסטי.
 - ב. חוקרים מבקשים לחקור קונפליקט בין שתי קבוצות בחברה הישראלית במטרה להביא לסיום הקונפליקט.
 - הציגו והסבירו שני כלי מחקר (מתוך אלה שנלמדו במבוא לפסיכולוגיה התפתחותית) שבאמצעותם אפשר לאסוף נתונים על אודות הקונפליקט.
 - הביאו דוגמה לקונפליקט, והסבירו מדוע הייתם בוחרים להשתמש באחד מכלי המחקר שהצגתם.

פרק שני (50 נקודות)

ענו על חמש מן השאלות 5–16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

5. בתקופה האחרונה חווה יואב כמה אירועים משמחים: הוא התחתן, סיים לימודי תואר שני, והתחיל לעבוד בעבודה חדשה. יואב חש לחץ רב. הציגו את סולם ההסתגלות מחדש של הולמס וריי, והסבירו באמצעותו את המתואר בפתיח.
6. הסבירו בעיה אתית אחת במחקרו של סטנלי מילגרם בנושא ציות לסמכות (1963). תארו כיצד פתר ג'רי בורגר בעיה זו במחקרו משנת 2009.
7. בעבודת חקר שביצעו תלמידות במגמת פסיכולוגיה בתיכון נבדק הקשר בין האזנה למוזיקה ובין מצב הרוח בקרב תלמידים. החוקרות ערכו ניסוי ובו השמיעו לחלק מן התלמידים מוזיקה קצבית ולחלק האחר – מוזיקה שקטה. לאחר ההאזנה, מילאו התלמידים שאלוני רגשות. החוקרות ניתחו את תוצאות השאלונים ומצאו שתלמידים שהאזינו למוזיקה קצבית הביעו רגשות חיוביים יותר. ציינו את ארבעת השלבים בתהליך חקר, והדגימו שניים מהם באמצעות עבודת החקר המתוארת בפתיח.

בשאלה 8 יש לענות על שני הסעיפים.

8. בני נוער רבים מתנדבים במד"א (מגן דוד אדום). הם מתנדבים כמה פעמים בשבוע ובמהלך ההתנדבות הם לומדים להגיש עזרה ראשונה.
 - א. הסבירו באמצעות תאוריית הרווח וההפסד את הבחירה של בני נוער להתנדב במד"א.
 - ב. לדעתכם, איזה ערך עומד בבסיס התנדבות זו? הסבירו את תשובתכם.
9. אנשים רבים שפוננו במהלך המלחמה האחרונה מביתם בדרום הארץ או בצפונה החליטו לחזור למקום מגוריהם. חוקרים ביקשו לבדוק התנהגות זו של התושבים. הציגו את מטרות הפסיכולוגיה. הדגימו שתיים ממטרות הפסיכולוגיה שבאות לידי ביטוי בפתיח.
10. מתבגרים רבים משתתפים בפעילויות אתגריות ואף מסוכנות. הציגו את השלב הרלוונטי לגיל זה על פי התאוריה הפסיכו־סוציאלית של אריקסון. הסבירו את הנטייה להתנהגות מסוכנת באמצעות שני מאפיינים של שלב זה.

11. אנשים רבים נוהגים לשנן רשימת ספרות בזיכרון לטווח קצר, לדוגמה – קוד אימות שנשלח אליהם בטלפון הנייד. הציגו מהו זיכרון לטווח קצר, והסבירו את המתואר בפתיח באמצעות אחד ממאפייני הזיכרון לטווח הקצר.
12. כל פעם שיולי נכשלת בבחינה היא טוענת שהמורה לא מלמד/ת טוב, שהבחינה אינה הוגנת, ובכלל מבחנים אינם משקפים ידע והבנה. ציינו שני תפקידים של עמדה, והסבירו אחד מהם באמצעות הפתיח.
13. לאחר שיואב, אחד המתמודדים בתוכנית ריאליטי, זכה במקום הראשון, ניגש אליו חברו לתוכנית, דני, חיבק אותו ואמר לו שהוא שמח בשבילו. כאשר צפה יואב בפרק הסיום בבית, הוא שם לב שמיד לאחר הכרזת הזכייה, נראה חברו דני לא באמת שמח. הסבירו את המקרה המתואר בפתיח באמצעות הצגת שני מושגים שטבע פול אקמן: מיקרו הבעות פנים ומאקרו הבעות פנים.
14. השוו בין השלב הראשון בתאוריה של פרויד ובין השלב הראשון בתאוריה של אריקסון על פי שני קריטריונים לבחירתכם.
15. הסבירו את הקשר בין למידה ובין בשילה באמצעות נימוק מסוג ראייה.
16. יונתן בן ה-7 מזמין לביתו רק בנים כדי לשחק בשעות אחר הצהריים. כאשר אימו מציעה לו להזמין בנות, הוא אומר: "איכסה, בנות". באיזה שלב נמצא יונתן לפי התאוריה הפסיכו־סקסואלית של פרויד? הציגו שניים מן המאפיינים של השלב, והדגימו אחד מהם באמצעות הפתיח.

בהצלחה!